

SCHOOLFEEDBACKRAPPORT ONDERZOEK WELBEVINDEN

Bevraging van de leerlingen van het lager onderwijs

Aan de directeur, de leerkrachten en de leerlingen van het vierde, vijfde en zesde leerjaar van school

1 Het concept welbevinden

- 1.1 Welbevinden is een bijzonder veelzijdig concept en krijgt, afhankelijk van de onderzoeksfocus en de leeftijd van de personen waarop het onderzoek zich richt, een specifieke invulling. Dit maakt van welbevinden een containerbegrip. Binnen dit onderzoek wordt welbevinden gedefinieerd als: *Het welbevinden van een kind in de bovenbouw van de basisschool is de mate waarin het kind de school beleeft vanuit zijn actuele en duurzame schoolervaringen en is multidimensioneel. Het is het resultaat van zijn perceptie op de dimensies (1) tevredenheid, (2) betrokkenheid, (3) academisch zelfconcept, (4) sociale relaties en (5) pedagogisch klimaat* (De Lee & De Volder, 2009).

- 1.2 De dimensie *tevredenheid* peilt naar de mate waarin de leerling tevreden is over de klas en de school in het algemeen
- 1.3 De dimensie *betrokkenheid* weerspiegelt hoe de leerling zichzelf betrokken voelt bij wat er in de klas gebeurt
- 1.4 De dimensie *academisch zelfconcept* gaat na hoe de leerling zichzelf percipieert op cognitief vlak. De persoonlijke perceptie van een leerling over het eigen cognitieve kunnen staat in rechtstreekse relatie met zijn/haar welbevinden.
- 1.5 De dimensie *sociale relaties* geeft de perceptie van de eigen sociale contacten van de leerling weer
- 1.6 De dimensie *pedagogisch klimaat* geeft aan hoe een leerling het pedagogisch klimaat in de klas en op de school percipieert.

2 Korte toelichting bij de vragenlijst

- 2.1 De vragenlijst is statistisch onderbouwd op basis van een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd in 2008-2009 door Ludo De Lee en Ilse De Volder. De lijst bestaat uit 28 stellingen verdeeld over de vijf dimensies die samen het concept welbevinden binnen een schoolse context omvatten (zie figuur).
- 2.2 De leerlingen beantwoorden elke stelling zoals ze die zelf percipieren aan de hand van een Likertschaal met vier antwoordcategorieën: (1) nooit, (2) meestal niet, (3) meestal wel en (4) altijd.
- 2.3 Sommige items zijn "negatief" geformuleerd om bij de afname van de vragenlijst geautomatiseerd antwoordgedrag te reduceren. Voor een correcte verwerking worden de data van deze "negatieve items" gehercodeerd door ze te spiegelen. Om de "negatief geformuleerde items" correct te interpreteren, werden de betrokken items in tabel 3 geherformuleerd. Deze items werden aangeduid door een sterretje achter het item.

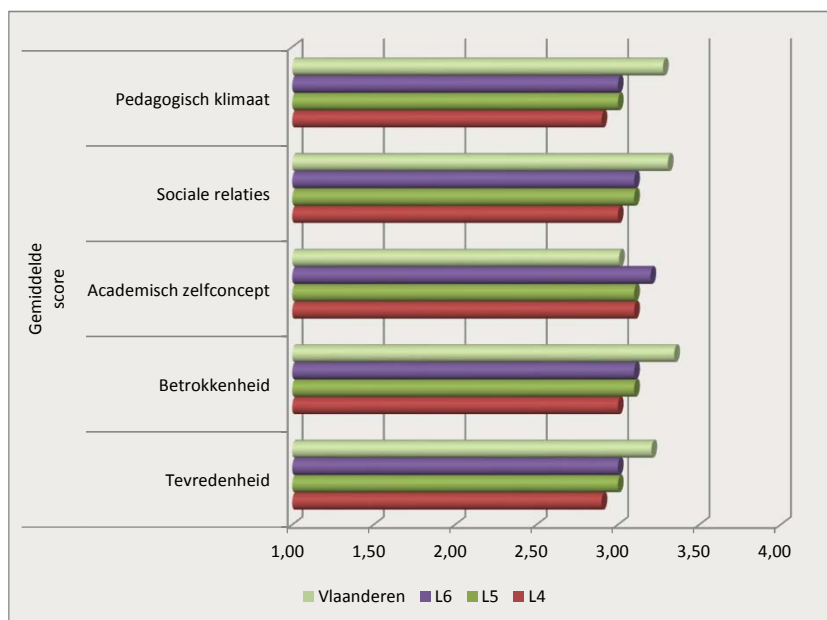
3 Onderzoeksresultaten van uw school

3,1 De vragenlijst werd ingevuld door xx leerlingen.

	L4	L5	L6	Totaal
jongens	xx	xx	xx	xx
meisjes	xx	xx	xx	xx
Totaal	xx	xx	xx	xx

3,2 Tabel 2 geeft per dimensie de gemiddelde score per klasgroep en de totaalscore van uw school. Deze resultaten zijn afgezet tegen de gemiddelde score voor Vlaanderen.

Dimensie	Gemiddelden van uw school				Gemiddelde Vlaanderen	Standaarddeviatie
	L4	L5	L6	Totaal		
Tevredenheid	2,90	3,00	3,00	2,97	3,21	0,47
Betrokkenheid	3,00	3,10	3,10	3,07	3,35	0,42
Academisch zelfconcept	3,10	3,10	3,20	3,13	3,01	0,42
Sociale relaties	3,00	3,10	3,10	3,07	3,31	0,42
Pedagogisch klimaat	2,90	3,00	3,00	2,97	3,28	0,39

De gemiddelderekening is gebaseerd op: scholen leerlingen

3.3 Tabel 3 geeft per item de gemiddelde scores voor Vlaanderen en voor uw school de totaalscore en de score per klasgroep. De items met een sterretje achter duiden de "negatief" geformuleerde stellingen in de vragenlijst aan die, omwille van de interpretatie van de resultaten, geherformuleerd zijn in deze tabel (zie punt 2.3).

Tabel 3

Item	Gemiddelden van uw school				Gemiddelde Vlaanderen
	L4	L5	L6	Totaal	
Tevredenheid	1				3,15
	2				3,20
	3				3,32
	4				3,15
Betrokkenheid	5				3,22
	6				3,02
	7				3,41
	8				3,73
Academisch zelfconfer	9				3,33
	10				2,55
	11				3,15
	12				2,80
	13				3,26
	14				2,96
Sociale relaties	15				3,62
	16				3,58
	17				3,49
	18				3,78
	19				2,57
Pedagogisch klimaat	20				2,79
	21				3,18
	22				3,64
	23				3,37
	24				3,48
	25				3,51
	26				2,88
	27				3,02
	28				3,12

* Dit item is, omwille van de interpreteerbaarheid van de resultaten, geherformuleerd.

De gemiddeldberekening is gebaseerd op: scholen leerlingen

4 Hoe interpreteren we de resultaten? En hoe gaan we er verder mee aan de slag?

Vanuit haar kwaliteitszorg kan de school de resultaten van de vragenlijst welbevinden systematisch analyseren. De school kan daarbij zowel de algemene resultaten op school- en klasniveau als de meer specifieke resultaten voor de items op de verschillende dimensies van welbevinden in rekening brengen. Het is belangrijk dat de scholen zich realiseren dat de vragenlijst een perceptieonderzoek is. Dit houdt in dat de resultaten afhankelijk van de context kunnen variëren. Hoe jonger de kinderen hoe meer variatie er is in het welbevinden. De perceptie is immers sterk verbonden met situationele factoren, bijvoorbeeld een incident op de speelplaats, een tijdelijke vervanging van een leerkracht, een conflictsituatie in het gezin, Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld ook dat het schools welbevinden afneemt naarmate de leerlingen ouder worden

Wat de resultaten ook zijn, het belangrijkste is datgene wat de school ermee doet of anders gesteld hoe zij hiermee aan de slag gaat. Het positief schools welbevinden is immers een belangrijke niet-cognitieve outputindicator die een impact heeft op positieve leerprestaties van leerlingen.

De onderwijsinspectie stelt de resultaten ter beschikking met een schoolfeedbackrapport. Scholen zijn zelf eigenaar van dit rapport en zelf verantwoordelijk voor het verder gebruik van de resultaten. De onderwijsinspectie levert enkel een service aan scholen om doelgericht aan de slag te gaan met de resultaten van de vragenlijst welbevinden en dit is geenszins een verplichting.

De resultaten kunnen op verschillende niveaus geanalyseerd worden. Dat houdt in dat de gemiddelde waarden per dimensie vergeleken worden met de Vlaamse referentiewaarden. De onderwijsinspectie bepaalt de Vlaamse referentiewaarden op basis van de gemiddelde resultaten van alle Vlaamse scholen die de vragenlijst afnamen.

Volgende tabel geeft het overzicht van de scholen en leerlingen die gedurende het schooljaar 2012-2013 de vragenlijst invulden.

Instellingen ²	Leerlingen
222 basisscholen	15756
73 scholen eerste graad secundair (so)	10731
74 scholen tweede en derde graad so	22791
6 dbso	840

In de vragenlijst welbevinden beoordelen de leerlingen 28 items op een vierpuntenschaal. Dat betekent dat de maximale eindscore 4 is. De analyse van de resultaten kan op verschillende manieren gebeuren. Het behoort tot de autonomie van de school hoe zij hierbij te werk gaat. Om de resultaten van de school kwalitatief te kunnen interpreteren, kunnen scholen bijvoorbeeld kleurencodes als hulpmiddel gebruiken.

Scholen bepalen de indicatieve waarde van de kleurencodes zelf. Ze kunnen zichzelf positioneren ten opzichte van de Vlaamse gemiddelde referentiewaarden. Zo kunnen ze een kleurencode boven of onder de Vlaamse referentiewaarden gebruiken, of nog meer gaan nuanceren met bijkomende kleuren om de kwantitatieve scores met elkaar te vergelijken. Als statistische referentiewaarde is de standaardafwijking of standaarddeviatie (sd) toegevoegd. Die kwantitatieve referentiewaarde geeft de spreidingswaarde aan. Hoe lager de standaarddeviatie hoe kleiner de spreiding of hoe dichter de resultaten bij het Vlaams gemiddelde liggen dat bepaald is op basis van de volledige steekproef. Het is dus een parameter om de spreiding van de behaalde scores tegen het Vlaams gemiddelde af te zetten. Of anders gesteld, in hoeverre de waarden van de eigen school afwijken of overeenstemmen met het Vlaams gemiddelde. Toch moeten scholen voorzichtig zijn bij de interpretatie van de resultaten. Zelfs in scholen waar de gemiddelde scorewaarden hoog liggen, zullen er ook een aantal leerlingen zijn met een laag schools welbevinden. Scholen kunnen nagaan op welke dimensies of stellingen dat laag welbevinden zich vooral situeert. Scholen kunnen de resultaten eveneens afzetten in de tijd of anders gesteld nagaan of en hoe het schools welbevinden van de leerlingen evolueert in de tijd.

De resultaten kunnen vergeleken worden op schoolniveau door de gemiddelde scores van de leerlingen te vergelijken met het Vlaamse gemiddelde. Vervolgens kan dat eveneens gebeuren op klasniveau of volgens type voor het (buitengewoon) basisonderwijs en per onderwijsvorm en studierichting eerste, tweede en derde graad of per opleidingsvorm voor het (buitengewoon) secundair onderwijs. Ten slotte kunnen de resultaten van de 28 stellingen per stelling geanalyseerd worden. Op die wijze kan de school per dimensie nagaan of de leerlingen bepaalde knelpunten of positieve aspecten ervaren.

Op basis van deze resultaten kunnen scholen volgens de noden aansluitend verdiepende gesprekken organiseren met de leerlingen, zowel in de leerlingenraad als met (delegaties van) klasgroepen, met de leerkrachten, Ze kunnen daarvoor eventueel een beroep doen op de pedagogische begeleidingsdiensten of andere externe ondersteuning.

Het behoort ten slotte volledig tot de autonomie van de school aan wie ze de resultaten kenbaar maakt.

¹ Omwille van privacyredenen bezorgen we de scholen geen ruwe data.

² Voor de buo-scholen was er in 2012-2013 nog geen vragenlijst beschikbaar.